7/11/84

Πυκνοί καπνοί έχουν κρύψει τό βρεταννικό στούντιο. Οί ζημιές είναι πάντα θαριές.

Παρά τά μέτρα ασφαλείας

Οταν ή πυρκαγιά καταστρέφει μεγάλα στούντιο

Ο σημερινός κινηματογράφος απαιτεί νέες εγκαταστάσεις

Η πυρκαγιά πού κατέστρεψε όλο τό πλατό πού γυρίζονταν, συνήθως, οί ταινίες τού Τζέημς Μπόντ, στά στούντια «Πάινγουντ», αποτέλεσε μεγάλη καταστροφή γιά τήν βρεταννική βιομηχανία κινηματογράφου. Αλλά ελπίζεται ότι τό πλατό θά επισκευαστεί ή θά ξαναχτιστεί σύντομα, δηλαδή μέχρι τέλους τού έτους, καί θά τεθεί πάλι σέ λειτουργία.

Η φωτιά καί οί καταστροφικές συνέπειές της είναι μιά από τίς μεγαλύτερες συμφορές πού άντιμετωπίζουν οί κινηματογροφικές εταιρίες. Καί, παρά τά γεγονός ότι υπάρχουν αυστηροί κανονισμοί καί μέτρα ασφάλειας γιά νά προστατεύονται οί κινηματογραφικές εγκαταστάσεις, δέν λείπουν οί πυρκαγιές από τά στούντιο, τουλάχιστον κατά διοστήματα.

Τόν περασμένο χρόνο πήραν φωτιά κτίρια τής «Παρσμάουντ» καί απειλήθηκε ή παραγωγή τής ταινίας «Στάρτρεκ - αναζητώντας τόν Σπόκ». Οπως διηγείται αυτόπτης μάρτυρας, ένας ήθοποιός πού έπαιζε στό έργο, χρειάστηκε, έκτός από τούς πυροσβέστες, νά άγωνιστούν καί οί ίδιοι-οί ήθοποιοί γιά νά περιοριστεί τό κακό. Καί τό κακό ήταν πώς τά σκηνικά, έκτός από τά άλλα ύλικό, αποτελούνταν καί από φίμπεργκλας καί κόλλο καί πώς, έκτός από τίς φλόγες, ένας κίνδυνος γιά τούς άνθρώπους ήταν καί οί δηλητηριώδεις αναθυμιάσεις. Παρόλα αυτά, άγωνιστηκαν γιά νά σώσουν ό,τι μπορούσε νά σωθεί από τίς αδηφάγες φλόγες.

Κι άλλες πυρκαγιές

Στά 1979, μιά πολύ σοβαρή πυρκαγιά ξέσπασε στά στούντιο Ελστρη, κατά τή διάρκεια τού γυρίσματος τού φίλμ τού Στάνλεϋ Κιούμπρικ «Η λάμψη». Ενα τεράστιο πλατό, όπου είχε κτισθεί τά λόμπυ ενός πολυτελούς ξενοδοχείου με μιά τεράστια σκάλα, πήρε φωτιά, ένώ ό Κιούμπρικ καί οί συνεργάτες του γύριζαν άλλες σκηνές σέ άλλο πλατό. Η πυρκαγιά άρχισε τό απόγευμα καί σέ λίγο κατέρρευσαν οί τοίχοι καί ή άροφή. Ετσι τό τμήμα έκείνο τού στούντιο έμεινε άχρησιμοποίητο γιά ένα χρόνο. Στή θέση του κτίστηκε ένα καινούργιο, καλύτερο καί σύγχρονο πλατό.

Οστόσο, ή μιά καταστροφτικά πυρκαγιά σέ βρεταννικό στούντιο, συνέβη

Σαράντα χρόνια από τό θάνατο τού Τέλλου Αγρα

Μιά άδέσποτη σφαίρα σκοτώνει τήν ποίηση

Συμπληρώνονται αύτές τίς μέρες σαράντα χρόνια από τότε πού μιά άδέσποτη σφαίρα τής μάχης γιά τήν απελευθέρωση τής Αθήνας σκότωσε τόν ποιητή Τέλλο Αγρα. Συγκεκριμένα ό Αγρας ξεψύχησε τά χαράματα τής 12ης Νοεμβρίου 1944, θύμα διάφορων συγκαιριών.

Οπως είναι γνωστό, ό Αγρας άνήκει στήν ομάδα τών ποιητών (Καρυωτάκης, Λαπαθιώτης, Ούράνης κ.ά.) πού συγκροτούν τήν αθηναϊκή νεορομαντική σχολή τού μεσοπολέμου. Γεννημένος τό 1899 στήν Καλαμπάκα από πατέρα Ηπειρώτη καί μητέρα Αθηναία, ό ποιητής έλαμβε σάν «δισπλασόπουλο», ήτον φίλος καί συνεργάτης τού Ξενόπουλου, συνάδελφος τού Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου καί τού Μιχ. Στασινόπουλου, επαγγελματικά, καί τέλος υπάλληλος στήν Εθνική θιβλιοθήκη. Τό πραγματικό του όνομα ήταν Εύάγγελος Ιωάννου, άλλά λίγοι τόν ήξεραν έτσι.

Στήν τρίτη δεκαετία τής ζωής του ήταν κιόλας απελπισμένος από τή ζωή του. Είναι χαρακτηριστικό πού έγροφε κάπου:

«Οί μεγάλες στιγμές τής ζωής μου έχουν συντριφτεί γιά πόντα. Είχαν συντριφτεί πολλές φορές. Απ' τά 25 μου ήδη χράνια έριχνα τό θλέμμα μου έξω όπ' τόν κόσμο τούτο. Κι όμως οί συντριθές επακολούθησαν. Ως τά 38 μου χρόνια κράτησε αύτό ό όνισος αγώνας. Τότε έγιναν όλα θρύφαλα. Ούτε ό χράνος ούτε οί συνθήκες επιτρέπουν πιά νά ξανογίνω. Καί δέν θλέπω πρός ποιάν ήλίθιαν άλήθεια μπορεί νά όδηγήσει μιά τέτοια επονείδιστη κατοδίκη».

Λίγα χρόνια μετά, έχοντας συμπληρώσει μόνο 45 χρόνια ζωής ό Τέλλος Αγρας έφευγε από τήν ζωή. Καί οί συνθήκες ήταν όχι συνηθισμένες.

Μιά σφαίρα

Ηταν ή 11η Οκτωθρίου 1944, ή παραμονή τής μέρας πού απελευθερώθηκε ή Αθήνα από τούς Γερμανούς. Οί συγκρούσεις τών όνδρών τού ΕΑΜ μέ τούς ταγματασφαλίτες ήταν συχνές. Σέ μιά τέτοια σύγκρουση, στήν γωνία τών όδών Αγίου Μελετίου καί Πατησίων έπεσε έπάνω ό ποιητής. Μαζί μέ άλλους περίμενε κρυμμένος σέ κάποια είσοδο πολυκατοικίας νά κοπάσει τό κακό. Κάποια στιγμή έκνευρίστηκε καί αποφάσισε νά περάσει απέναντι. Κι έκεί έπάνω μιά σφαίρα τόν θρήκε στόν οστράγαλο. Τό άλλο πρωί οί Γερμανοί έκατέλειπαν τήν Αθήνα

Οί τελευταίες ήμέρες τού λεπταίσθητου ποιητή μας

σμό» καί τόν έριξαν σ' ένα θάλαμο τρίτης θέσης. Στήν αρχή δέν ήθελε νά ξέρουν ποιός είναι, δέν έκανε τίποτε (σάν τμηματάρχης δημόσιας υπηρεσίας) γιά νά μεταφερθεί σέ κάποια καλύτερο θάλαμο. Αργότερα άρχισε νά άντιδρά άλλά οί συνθήκες έκείνων τών ημερών ήταν άσχημες. Ο ίδιος σ' ένα γράμμα πού έστειλε στήν μητέρα του στίς 19 Οκτωθρίου έγραφε άνάμεσα σέ άλλα:

«Πρέπει νά ξέρεις ότι ολόκληρον τό θοηθητικόν καί τό κατώτερον προσωπικόν τού «Εύαγγελισμού» (άδελφές, τραυματιοφορείς, αποθηκάριοι, λογισταί, κουρείς, μάγειροι, άλλά καί άρκετοί κατώτεροι γιατροί) είναι οργανωμένοι κομμουνισταί, αποστελούντες υπολογίσιμον δύναμιν τού κομμουνιστικού κόμματος Αθηνών καί έχοντες τήν έντολήν νά μήν λείψουν από καμμίαν επίδειξιν κομματικής δυνάμεως. Λοιπόν, όσόκις είς τάς Αθήνας γίνονται παρελάσεις, ό «Εύαγγελισμός» έγκαταλείπεται, από τάς 7 τά πρωί, μέχρι τίς 12 τό μεσημέρι. Εννοείται ότι καί τό υπόγευμα δέν υπάρχει δρεξις διά τίποτε. Από τός 8 ήμέρας πού συμπληρώνω σήμερα, οί 4 επήγαν κατ' αύτόν τόν τρόπον χαμένες.»

Τελικά τόν μετέφεραν σ' ένα καλύτερο δωμάτιο, τού έκαναν άκτινογραφία καί τού έθγαλαν τήν σφαίρα από τό πόδι. Ολον αύτόν τόν καιρό τού παροστεκόταν μιά γυναίκα μέ τήν οποία είχε συνδεθεί έρωτικό, μιά χήρα μέ δύο παιδιά, πού δέν έφυγε από κοντά του, ούτε νύχτα ούτε μέρα.

Τό ανεπανόρθωτο

Στό μεταξύ όμως φαίνεται ότι ή κατάστασή του είχε πάρει άσχημη τροπή. Σίγουρα έφταιξαν οί συνθήκες πού επικρατούσαν έκείνες τίς ταραγμένες ήμέρες. Η ούρία είχε άρχίσει νά άνεθοίνει, ό εξαντλημένος οργανισμός του (στήν κατοχή τρεφόταν ανεπαρκέστατα από κόποιο συσσίτιο) δέν μπορούσε ν' άντέξει γιά πολύ. Πολλοί πού τού παροστάθηκαν έκείνον τάν καιρό έχουν τήν γνώμη ότι δέν άντεχε ούτε ή ψυχή τού ποιητή. Θασανιζόταν από ένα συνεχή λόξυγγο, τόν είχαν κατατρυπήσει μέ ένέσεις καί δόρυφο καί ήταν νά είχε παραδο-

φράση: «Μίσος γιά τή ζωή, γιά τίς φρικώδεις δυνατότητές της». Ο Μήτσος Λυγίζος, ό σκηνοθέτης καί συγγραφέας, τόν είχε δεί λίγες μέρες πρίν πεθάνει καί γράφει τά έξής σχετικά:

«Είχε πέσει σ' επιθανάτιο ρόγχο τήν ώρα πού έφτασα στόν «Εύαγγελισμό» καί μπήκα στό θάλαμό του. Ενας θάλαμος μικρός, μέ δύο κρεθάτια. Στάθηκα μπροστά στό κρεθάτι του καί τόν κοιτούσα. Είχε σκεπασμένο τό πρόσωπό του μέ τά κλινοσκεπάσματα. Δέν τού μίλησα. Δέν ξέ-

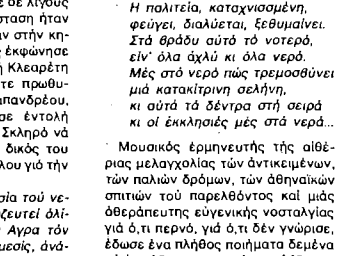

Ο Τέλλος Αγρας, σέ σχέδιο.

ρω γιά ποιούς λόγους ξεσκέπασε τό πρόσωπό του κι άρχισε νά μ' εξετάζει μέ τό μάτια. Ηταν πολύ θαμπά τά μάτια του καί ύγρά. Δέν άργησε νά μ' αναγνωρίσει καί σέ λίγο είπε: «Α, εού 'σαι; Ηρθες;» Εκανε ένα μικρό μορφασμό καί συνέχισε μέ δυσκολία: «Δέν στό 'λεγα ότι είμαι άτυχος;» Εκανε όκόμα μιά μικρή πούση καί μέ μιά αδιάρατη κίνηση τού χεριού δείχνοντας μού ψιθύριζε: «Θά ξαναϊδωθούμε έκεί πάνω». Σκέπασε πάλι μέ κόπο τό πρόσωπό του καί σέ λίγο έπεσε ξανά σέ ρόγχο.

Στήν Αθηνά Ταροούλη, πού κι έκείνη τόν είχε επισκεφθεί στό νοσοκομείο, είχε προθλέψει καί τήν ώρα τού θανάτου του. Διηγιόταν ή Ταροούλη:

ποιες άόρατες γιά μάς μορφές, έλεγε: «Μά γιατί θιάζεστε τόσο; Σάς είπα πώς θάρθω, θάρθω άκριθώς στίς τέσσερις».

Ο Τέλλος Αγρας πέθανε άκριθώς στίς τέσσερις τό πρωί, τήν Κυριακή 12 Νοεμθρίου.

Καί ή συνέχεια

Ο Κώστας Στεργιόπουλος, από θιθλίο του «Ο Τέλλος Αγρας καί τό πνεύμα τής παρακμής», όπ' όπου έχουμε πάρει τά πιό πολλά από τά παρακάνω στοιχεία, γράφει πώς ό θάνατος τού ποιητή έγινε σέ λίγους γνωστός, μιά καί ή κατάσταση ήταν άνώμαλη. Ετσι λίγοι πήγαν στήν κηδεία καί τούς επικήδειους έκφώνησε ό Στέφανος Δάφνης καί ή Κλεαρέτη Δίπλα - Μολάμου. Ο τότε πρωθυπουργός, ό Γεώργιος Παπανδρέου, ενδιαφέρθηκε καί έδωσε έντολή στόν δήμαρχο Αθηναίων Σκληρό νά παραχωρηθεί στόν Αγρα δικός του τάφος. Γράφει ό Αγγέλογλου γιά τήν κηδείο:

«Μέσα στήν έκκλησία τού νεκροταφείου είχαν μαζευτεί άλίγος κόσμος, καί τόν Αγρα τόν είχαν αποθέσει καταμεσίς, άνάμεσα σ' ένα πλήθος γλάστρες μέ πράσινόδο. Εφελναν κάπως θαρυεστημένα έκεί, από συνήθεια, σά νά θιαζόταν νά τελειώσουν μιά κηδεία πού είχε άρχίσει από προχτές. Υστερα έθγήκαν ένα - δύο κυρίες τής περιστάσεως καί απήγγειλαν ποιήματα καί ό Αγρας φαντόζομαι πόσο θά αδημονούσε νά έτελείωνε όλη αύτή ή παράσταση πού τόσο τόν έταπείνωνε. Ιωάν μάλιστα νά έχτύπησε μέ τό δάχτυλο τό σκέπασμα τού φερέτρου του τρείς φορές, δηλαδή έμπρός, κάνετε γρήγορα καί άφήστε με επιτέλους στήν ησυχία μου».

Βέθαια, δέν τόν άφηναν σέ ησυχία. Πάνω στά τρία χρόνια, πού είχε άλλάξει ή κυθέρνηση καί ό δήμαρχος, ό αδελφός τού Αγρα υποχρεώθηκε ν' αδειάσει τόν τάφο καί νά μεταφέρει τά οστά του στό οστεοφυλάκιο, όπου, λέγεται, εξακολουθούν νά θρίσκονται σ' ένα κασονάκι.

Τό έργο του

Ο Τέλλος Αγρας, στά περίπου 25 χρόνια τής λογοτεχνικής του ζωής, τύπωσε τά εξής θιθλία: Ζάν Μορεάς «Στροφές», μεταφράσεις 1920, «Οί «Τά θουκολικά καί τά έγκώμια» 1934, καί «Καθημερινές» 1939. Επίσης άφησε ανέκδοτη μιά συλλογή μέ τόν τίτλο «Νέα ποιήματα», πού πολλά τους είχαν δημοσιευτεί στή «Νέα Εστία», καθώς καί μιά «Εκλογή» από τό έργα τών Γάλλων συμθολιστών.

Η ποίηση τού Τέλλου Αγρα πού είναι έγκατεσπαρμένη σέ πολλά έλληνικά περιοδικά καί συγκεντρώθηκε γιά πρώτη φορά σέ θιθλίο τά 1934, έχει τίς ρίζες της στόν Μορεάς καί τούς Γάλλους συμθολιστές γιά νά φοιτήσει άργότερα στόν Μιλόζ, τόν Ρόντεμπαχ καί σ' άλλους γαλλόφωνους τής μελαγχολικής καί νοσταλγικής ίδιοσυγκρασίας. Στά έργα του ό Αγρας αποκαλύπτει τήν ύπαρξη τών μικρών καί ασημάντων πραγμάτων, ύψώνει σέ περιοπή τήν εσωτερική καί εξωτερική λεπτομέρεια καί εκφράζει τήν λυρική της ψυχή. Νό μερικοί στίχοι από τήν «Σπουδή» του.

Η πολιτεία, κατσχνισμένη,
φεύγει, διαλύεται, ξεθυμαίνει.
Στά θράδυ αύτό τό νοτερό,
είν' όλα άχλύ κι όλα νερό.
Μές στό νερό πώς τρεμοσθύνει
μιά κατακίτρινη σελήνη,
κι αύτά τά δέντρα στή σειρά
κι οί έκκλησιές μές στά νερά...

Μουσικός ερμηνευτής τής αίθέριας μελαγχολίας τών άντικειμένων, τών παλιών δρόμων, τών αθηναϊκών σπιτιών τού παρελθόντος καί μιάς αθεράπευτης εύγενικής νοσταλγίας γιά ό,τι περνό, γιά ό,τι δέν γνώρισε, έδωσε ένα πλήθος ποιήματα δεμένα σέ επιτήδεια χαριτωμένη καί έξυπνη λογοτεχνική έκφροση, πού αποτελεί μέ τά πικρό της παιχνίδισμα καί τό προσωπικό λυρικό ύφος τού Αγρα.

Σάν κριτικός ό Τέλλος Αγρας έδωσε δείγματα θαυμαστής επιμέλειας, γνώσης άκρίθειας καί διεισδυτικής κρίσης καί τόσο αίσθανόταν τήν κριτική σάν εύθύνη, ώστε κάποτε είχε υποστηρίξει ότι ή κριτική πρέπει νά γίνει επάγγελμα καί νό οσκείται μέ άμοιθή. Εκτός από τά κατά καιρούς επίκαιρα σημειώματά του γιά λογοτεχνικά θιθλία, έγραψε έκτεταμένες αναλυτικές μελέτες γιά τόν Χρηστομάνο, τόν Δροσίνη, τόν Καθάφη (μέ τόν οποίο διατηρούσε αλληλογραφία), τόν Καρυωτάκη καί άλλους. Ας σημειωθεί ότι, μετά τόν θάνατο τού ποιητή καί κριτικού, έχουν εκδοθεί, μέ επιμέλεια τού Κώστο Στεργιόπουλου, τρείς τόμοι μέ έργα τού Αγρα. Τά ένα τιτλοφορείται, «Τριαντάφυλλα μιανής μέρας» καί τά άλλα δύο περιέχουν τά «Κριτικά» τού ποιητή. Κλείνοντας τό σύντομο αύτό κείμενο δέν θά πρέπει νά ξεχαστεί πώς ό Αγρας έγραψε καί έναν μικρό άριθμό από πεζογραφήματα, γιά διάφορα περιοδικά. Πλούσιος, λοιπόν, ό απολογισμός τού έργου, πού άφησε

Τά νέα θιθλία

Κώστα Κλειδή «Μέ τή λάμψη στά μάτια»

Ο τίτλος δέν είναι πρωτότυπος άλλά τό θιθλίο είναι σημαντικό καθώς έρχεται νά πλουτίσει τήν (φτωχή ώς τώρα) πεζογραφία γύρω από τόν Μακεδονικό Αγώνα. Ο συγγραφέας συγκέντρωσε πλούσιο ύλικό - από κείμενα καί άφηγήσεις - καί δίνει ένα έκτεταμένο πεζογράφημα (περίπου 600 σελίδων) πάνω σέ πρόσωπα καί γεγονότα τής έλληνικής επαναστάσεως στόν θορειοελλαδικό χώρο, καλύπτοντας μιά δεκαετία (τά δηλ. από τό 1897 μέχρι τό 1912. Ετσι ό συγγραφέας από τή μιά μερά μάς δίνει ένα ιστόρημα μέ θασικά πρόσωπα γνωστούς Μακεδονομάχους καί, παράλληλα τήν αγωνιστική πορεία τού Στυλιανού Κλειδή. Περιττό νά υπογραμμιαθεί πόσο σημαντικό γεγονός είναι ή συγγραφή καί ή έκδοση τού θιθλίου αύτού, γιά μιά περίοδο τής νεοελληνικής ιστορίας πού δέν τραφοδότησε, όσο έπρεπε, τήν πεζογραφία μας (Εκδόσεις «Ηριδανός»).

Γκράουτσο Μάρξ «Κρεθάτια»

Γνωστός στούς παλιότερους φίλους τού κινηματογράφου (τώρα καί σέ νεώτερους, χάρι στήν τηλεόραση) ό Γκράουτσο Μάρξ, ό «κουλτουριάρης» από τό τρίο τών αδελφών Μάρξ, δίνει ένα πανέξυπνο κείμενο μέ δικό του πρόλογο. Γιά τούς τρείς κωμικούς ή άκαδημαϊκή παιδεία δέν είχε νόημα καί οί σχολιαστικές έργοσίες ήταν άχρηστες, μιά καί είχαν τόν δικά τους τράπο συμπεριφοράς, επικοινωνίας καί ζωής. Τό κείμενο έχει μεταφράσει ή Λήδα Τριανταφύλλου, ένώ ή γενικότερη επιμέλεια τού θιθλίου καί ή συγκέντρωση φωτογραφικών σκίτσων κ.λ.π. πού άνήκει στόν Λεωνίδα Χρηστάκη (Εκδόσεις Μπαρμπουνάκη).

Ρεϊνάλντο Αρένας, «Ο Σελεστίνο πρίν τήν αύγή»

Κουθανός ό συγγραφέας, μάς δίνει ένα μυθιστόρημα πού μιλάει γιά τή μοναξιά, γιά τήν αθωότητα, τή σκληρότητα, τό όνειρο, τή φυγή καί τήν απελπισία των άνεκπλήρωτων επιθυμιών. Ο «Σελεστίνο πρίν τήν αύγή» όνειρεύεται ή ψηλαφεί τά όνειρα καί προσπαθεί νό θρεί τήν κοσμική του ταυτότητα. Ετσι θά μπορούσε νά πεί κανείς πώς ό Αρένας πετυχαίνει στό θιθλίο του μιά σύγκρουση τής μυθικής μνήμης καί τής συγκεκριμένης πραγματικότητας. Τά θιθλίο έχει μεταφράσει ή Χρύσα Τσαλικίδου. (Εκδόσεις «Εξάντας»).

Β.Σ. Νάιπουλ, «Ο κ. Στόουν καί οί σύντροφοι τών ίππότων»

Ενα μυθιστόρημα τού ίνδικής καταγωγής συγγραφέα πού άφηγείται τήν ιστορία τού κυρίου Στόουν, λίγους μήνες πρίν αυνταξιοδοτηθεί από τήν εταιρία όπου έργόζεται σάν

γυρίζαν αλλες σκηνές σε αλλο πλατό. Η πυρκαγιά αρχισε τα απογευμα και σε λίγο κατέρρευσαν οι τοίχοι και ή όροφή. Ετσι τό τμήμα έκείνο τού στούντιο έμεινε όχρησιμοποίητο γιό ένα χρόνο. Στή θέση του κτίστηκε ένα καινούργιο, καλύτερο καί σύγχρονο πλατό.

Ωστόσο, ή πιό καταστρεπτική πυρκαγιά σέ θρεταννικό στούντιο, συνέβη τόν Φεβρουάριο τού 1963, πάλι στό στούντιο Ελστρη, πού τότε ιδιοκτήτης τους ήταν ό Χέρμπερτ Γουίλκοξ. Μέ τίς ήρωικές προσπάθειες τών πυροσβεστών άλλό καί τού προσωπικού τού στούντιο κατορθώθηκε νό μήν έπεκταθεί ή πυρκαγιό καί σέ ένα γειτονικό στούντιο, όπότε ή συμφορά θό ήτάν μεγαλύτερη. Οπως καί νόναι, ή πυρκαγιό έκείνη κατέστρεψε τότε έξι πλατό, έγκαταστάσεις ήχογραφήσεων καί διόφορα έργαστήρια πού καταλόμβαναν μιό περιοχή 12 στρεμμότων.

Η πυρκαγιά έκείνη, προκάλεσε τρομερές οίκονομικές συνέπειες στόν Γουίλκοξ καί τούς συνεταίρους του, όλλό τίς συνέπειες τίς ένιωσε καί ή πολιτεία τού Ελστρη, μιό καί έχασε τήν κίνηση όπό τούς όνθρώπους πού δούλευαν στά στούντιο καί όφηναν σημαντικά ποσά στήν πόλη. Ωστόσο, ό άκαταπόνητος Γουίλκοξ δημιούργησε άλλο στούντιο, στό Πάινγουντ.

Η τωρινή καταστροφή

Από τήν πυρκαγιά πού ξέσπασε φέτος στό πλατό τού Τζέημς Μπόντ, όπως συνηθίζουν νό τό λένε, δημιουργήθηκαν πολλές δυσκολίες στό γύρισμα τής ταινίας τού Ρίντλεϋ Σκότ «Θρύλος». Στό πλατό είχε στηθεί ένα όλόκληρο δάσος, πού έγινε στάχτη. Τό εύτύχημα ήταν ότι τό σκηνικό έκείνα είχε χρησιμοποιηθεί καί όπέμειναν νά γυριστούν μόνο λίγες σκηνές όκόμα, πρόγμα πού έγινε σέ άλλο στούντιο, καί πού δημιούργησε πρόσθετες δαπάνες άλλά καί καθυστερήσεις, όφού «χρειάστηκε νά «ξαναφτευτεί» ένα όλόκληρο δόσος στίς νέες έγκαταστόσεις. Τό κακό, πάντως, θά ήταν μεγαλύτερο άν ή πυρκαγιό είχε έκδηλωθεί μερικές μέρες νωρίτερα.

Φυσικά, προβλήματα δημιουργήθηκαν καί γιά τήν νέα ταινία Τζέημς Μπόντ, πού είχε προγραμματιστεί νά γυριστεί σ' έκείνο τό στούντιο. Οπως έχει γραφεί, τό φίλμ αύτό θά τιτλοφορείται «Από μιά όποψη νά σκοτώσεις», μέ σκηνοθέτη τόν Τζών Γκλέν καί πρωταγωνιστή τόν Ρότζερ Μούρ, γιά τελευτσία φορά, όπως λένε. Αλλά τό γύρισμα τού φίλμ αύτού δέν άναβλήθηκε, άφού ή δουλειό προγραμματίστηκε έτσι πού νό γίνονται έξωτερικά γυρίσματα μέχρις ότου έπισκευαστούν ή ξαναχτιστούν τά πλατό. Υπολογίζονταν ότι οί έργασίες θά διαρκέσουν κάπου τέσσερις μήνες.

Ανάγκη γιά μεγάλα στούντιο

Η καταστροφή τών στούντιο αύτών, τού Τζέημς Μπόντ, έδειξε πόσο όνόγκη ύπόρχει γιά μεγάλα πλατό κι αύτό γιοτί ό κινηματογράφος στήν προσπάθειά του νά πολεμήσει τόν μεγάλο άνταγωνιστή του, τήν τηλεόραση, έχει ριχτεί στίς μεγάλες καί έντυπωσιακές παραγωγές. Τό πιθανότερο, μάλιστα, είναι πώς οί άπαιτήσεις θά γίνουν όκόμα μεγαλύτερες μέ τό πέρασμα τού χρόνου καθώς ή μάχη δίνεται μεταξύ μεγάλης καί μικρής όθόνης θά μεγαλώνει καί θά έντείνεται.

Τά θρεταννικά στούντιο τού Πάινγουντ είναι συνέχεια άπασχολημένα, άφού σ' αύτά γυρίστηκαν μάνα τόν τελευταίο καιρό, μεγόλες παραγωγές όπως τό φιλμς «Ιντιάνα Τζόουνς καί ό νοός τής καταδίκης», «Οζ», «Βαμπίρ τού διαστήματος», «Λευκή νύχτα», καί «Τό παιδί άνειρο», ένώ σέ λίγο θά όρχίσει τά γύρισμα τού φίλμ «Λσθύριν θος». Απά τούς άρμόδιους τού στούντιο δηλώθηκε ότι οί έγκαταστόσεις του είναι κλεισμένες γιά γυρίσματα μέχρι τόν έπόμενο Ιούνιο, πράγμα, θέθαια, πού είναι πολύ εύχάριστο γιό τήν θρεταννική κινηματογραφική βιομηχανία.

Ακόμα είναι γνωστά ότι τό 1983, ήταν ένα έτος ρεκόρ δουλειάς γιά τά θρεταννικό στούντιο. Πολλοί σκέπτονται ότι, όπως πόνε οί «δουλειές», σύντομα θά χρειαστεί έπέκταση τών έγκαταστόσεων. Εκείνο πού είναι σαφές τώρα, είναι ότι γυρίζονται μέν λιγότερες ταινίες, άλλά οί παραγωγές είναι μεγαλύτερες καί έτσι ισοφαρίζεται ή δισφορό. Η φωτιά πού ξέσπασε φέτος στό πλατό καί οί συνέπειες πού δημιουργήθηκαν, έκαναν πολλούς νά σκεφθούν πόση όνόγκη ύπόρχει γιό έπεκτόσεις καί πόσο προσοδοφόρα είναι ή θιομηχανία τού κινηματογράφου γιά τήν θρεταννική οίκονομία.

Η ελληνική ποίηση

ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ

Μονάχη στόν αύλόγυρο

Μονάχη στόν αύλόγυρο. Καί πότιζες τίς γλόστρες
μέ τό θαριά γαρύφαλλο, τά ξωτικά σου φύτρα.
Πρωί, περνούσα. Δυό ματιές λοξές άναγελάστρες.
Μικρή ήσουν τότε. Θήτευες στόν έρωτα μαθήτρα.
Κι ένώ στήν όψη σου έλαμπαν οί έλπίδες, κόσμων πλόστρες,
μό ή περηφάνεια σου άθυσσο γιό μένα καταλύτρα
καί τής σκληρής μου ξενιτιάς μαρτυρική οδηγήτρα.

Τά χρόνια πόνε άγύριστα. Μαράθηκαν οί γλάστρες
μέ τά θαριά γαρύφαλλο, τής νιότης σου τά φύτρα.
Περνώ τό δείλι. Ο αύλόγυρος. Πού είστε, δροσιές καί πάστρες,
γιά νά σάς δώσω τή χαρά, κι έσείς τή μνήμη, λύτρα;
Στέκεις. Σόν ίσκιοι δυό γραμμές στά χείλη σου χαλάστρες.
Μιά κρύα γαλήνη γύρω σου, τής μοίρας μου έκδικήτρα,
κι ή άγνή χαμένη μου ζωή, θλίψη, παρηγορήτρα.

Γράφει καί έπιμελείται
ό κ. Νίκος Μπακόλας

Μέ όμαδικές καί άτομικές έκθέσεις

Ζωντάνεψε ή Θεσσαλονίκη στίς εἰκαστικές τέχνες

Ζωντάνεψε έντυπωσιακά τίς μέρες αύτές ή κίνηση στίς είκαστικές τέχνες τής Θεσσαλονίκης. Μερικές έκθέσεις ιδιαίτερης σημασίας, όπως τών Θεσσαλονικέων ζωγράφων, στό «Βελλίδειο» καί στά πλαίσια τών «Δημητρίων», τών έργων πού, μέ όδηγίες τού στροτηγού Μακρυγιάννη, φιλοτεχνήθηκαν όπό τόν Ζωγράφο (έκτίθενται στό λαογραφικό μουσείο) καί ή έκθεση Παρθένη στό «Βαφοπούλειο» άπατελούν ίσχυρούς πόλους έλξης τού ένδιαφέροντος τών φιλότεχνων τής συμπρωτεύουσας.

Παράλληλα, λειτουργούν καί άξιόλογες άτομικές έκθέσεις σέ γκαλερί, όπως τού Πατρικαλάκη, τού Μαυρομάτη καί νεωτέρων καλλιτεχνών, πού πλουτίζουν τήν κίνηση τών είκαστικών τεχνών τόν μήνα αύτόν.

Νέα προσφορά τού Πατρικαλάκη

Εντυπωσιάζουν οί πίνακες τού Φαίδωνα Πατρικαλάκη πού έκτίθενται στήν αίθουσα «Κοχλίας» καί πού δείχνουν μιά νέα έξέλιξη στήν τέχνη τού ζωγράφου. Ο ίδιος γράφει τό έξής γιό τά έργα του:

«Τώρα στή ζωγρσφική μου προσπαθώ νά συλλάβω τό φώς - χρώμα, πού δημιουργεί τόν όγκο καί τό βάθος. Ωστόσο έπειδή κάτι τέτοιο δέν ταιριάζει μέ τήν έπίπεδη πλοκή καί περιπέτεια τού ζωγραφικού μου κόσμου, αύτά μέ πορσκίνησε νά τοχθώ στίς έντονες άντιθέσεις τών χρωμάτων, στό δυναμισμό τής στιλπνότητας, στό παιχνίδι τής πυκνότητας καί τής χαλάρωσης, στίς διαθλάσεις τής φόρμας, στή θολότητα τού βάθους. Αύτή ή διαδικασία μέ όδήγησε νά άνατρέξω σέ χρωματικούς ρυθμούς στήν έγρήγορση τών πνευστών, στόν έρεθισμό τών τυμπόνων, στήν τρυφεράδα τών ζουζουνιών, στόν ίλιγγο τής γεννοιόδωρης άνοιξης. Η μουσική διόθεση τής ζωγραφικής μου, οί χρωματικές πούσεις καί έπιταχύνσεις, τά γευστικά αίσθησιακά χρώματα, οί σπασμωδικοί παλμοί έπιστρατεύτηκαν έπίμονα γιά νά λειτουργήσουν σάν τό άχραντο ύποσκτάστατο τού άένσου φωτός. Εσωτερικά μ' όνοιχτό παρόθυρο, πού άποκαλύπτουν τοπία μέ θόλασσες μέ μικρονήσια, μέ καρόθια, μέ πουλιό, μέ φυτά πού όλόγυρά τους τά θασανίζουν μέλισσες καί ένα σωρό άλλα έντομα».

Αξίζει νό δεί κανείς τήν έκθεση τών νέων έργων τού Φαίδωνα Πατρικαλάκη πού έχει δημιουργήσει ένα δικό του πρόσωπο στήν νεοελληνική ζωγροφική.

Μέ τίς τέμπερες πού παρουσιάζει (αίθουσα «Ιανού») ό Στέλιος Μαυρομάτης έμμένει στό γνωστό καί προσφιλές του θέμα τών τρένων, άλλά κάνει κι ένα θήμα πρός διερεύνηση καί όνανέωση. Στίς τέμπερες αύτές ό ζωγράφος έγκαταλείπει τό σκούρα χρώματα καί τήν λεπτομερειακή άπεικόνιση τών τρένων καί όπογεώνεται, θό λέγαμε, πράς άναζήτηση μιάς καινούργιας έκφραστικής. Οί άμαξοστοιχίες καί τά θαγόνια παραμορφώνονται, συνθλίθανται ή γίνονται άπλό μοτίθα καί τό ένδιαφέρον τού καλλιτέχνη άνεθαίνει πρός τόν σύρανό. Πραγματικά, τό στοιχείο πού έπικρατεί σ' αύτή τήν σειρά τών έργων είναι ό σύρανός πού σκεπάζει, πού περιθάλλει τίς μηχανές. Καί ό σύρανός αύτός είναι ποικιλόχρωμος, άπό έργο σέ έργο, καί ταραγμένος. Χρώματα έντονα, μπλέ, κόκκινα, θυσινί, υποδηλώνουν έκρήξεις (στήν εύρύτερη έννοια) καί όνατοραχή. Εξάλλου, μέ τήν προσθήκη κόποιων συμθόλων - στουρών, όρτιμών, λέξεων, τό περιθόλλον σηματοδοτείται καί προθληματίζει. Είναι μιά καινούργια προσπάθεια τού Μαυρομάτη, τού καλλιτέχνη πού μπορεί νά διεκδικήσει τόν τίτλο (μαζί μέ άλλους) ότι στάθηκε ό πιό πιστός στό θέμα πού τόν συνήρπασε, τά τρένα καί τόν κόσμο τους. Είναι μιά είκοσαετία σχεδόν πού κρατόει αύτό τό άλληλοδέσιμο τού καλλιτέχνη μέ τό θέμα του καί, μάλιστα, μέ τό χορακτηριστικό τής άποκλειστικότητας. Κι όπως έχει γράψει ό καθηγητής Χρύσανθος Χρήστου «η ζωγραφική τού Μαυρομάτη, μέ τήν ρεαλιστική περιγραφή ή τό έξηρεσιονιστικά χρώμα, τόν συμθολικά ύπαινιγμό και τήν έσωτερική της άτμόσφαιρα, τήν μελετημένη όργάνωση καί τόν ένεργητικό χώρο, διακρίνεται πάντα γιά τήν ποιότητα καί τήν άλήθεια

Καινούργιες γραμμές

Προχωρημένες λύσεις (όχι έντελώς άγνωστες) στήν ζωγραφική ή μάλλον τήν είκοστική έκφραση παρουσιόζει στήν γκαλερί «Πανσέληνος» ό Γιώργος Μόκαλης, ένας άπό τούς καλλιτέχνες τής καινούργιας γενιάς, πού ξεπήδησαν όπό τήν άρχιτεκτονική σχολή τού πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ο Μάκαλης έχει γεννηθεί στό Σουρλί, καί ζεί στήν συμπρωτεύουσα. Στούς πίνακές του ό νέος ζωγρόφος κάνει τολμηρές προσμίξεις ή συνδυασμούς τεχνικών καί ύλικών. Ετσι πίσω όπό τό γυαλί ύπάρχει τό ζωγραφισμένο χαρτί ή πανί, ένώ σέ πολλά έργα ύπάρχουν πρόσθετα άντικείμενα πού δίνουν μιόν άλλη διόσταση στά έργα. Η έκτεταμένη χρησιμοποίηση τού τετραγώνου ή τού τετραγωνισμένου, κι όκόμη ή έμθολή γραμμών καί σημάτων μιάς άρισμένης μορφής κόνουν όναφορές στό άρχιτεκτονικά καί, γενικότερα, στό τεχνικό σχέδιο, θυμίζοντας ίσως τίς σπουδές τού Μάκαλη. Από τήν άλλη μεριό τά έργα σηματοδοτούνται μέ στοιχεία πού τελικά δημιουργούν τήν έντύπωση ένός κόσμου έγκλωθισμένου σέ μιά άχαρη τεχνολογία. Ούσιαστικά, ό κόσμος τού Μάκαλη, παρά τήν άπαστράπτουσα καθαρότητά του, κλείνει μέσα του μιόν άπαισιοδοξία ή ίσως καί μιόν άπειλή, καθώς δέν περιορίζεται σέ άπεικονίσεις μέσα στά πλαίσια τού κάθε έργου, άλλό πολλές φορές θγαίνει άπό αύτά, είτε μέ τήν μορφή ένός σκοινιού πού φτάνει μέχρι τό δάπεδο πού ποτούμε, είτε μέ την μορφή μιάς πόνινης έπιφάνειας όπου ένας κόκκινος κύκλος μπορεί νά σημαίνει στόχευση ή περιορισμό.

Ενδιαφέρουσα είναι καί ή έκθεση τού Λούι Ρεϋμόνδου, κυρίως όπό τήν όποψη τής διερεύνησης ένός θέματος, τής έπεξεργασίας του ή τών πολλών έκδοχών πού έμπεριέχει καί πού μπορούν νά ύλοποιηθούν μέ τήν έρευνα καί τήν δοκιμή. Ο έπισκέπτης τής έκθεσης αύτής (στήν γκαλερί «Εξώστης») δέν θά δεί μιά συνηθισμένη παρουσίαση πινάκων ή σχεδίων. Ο καλλιτέχνης, έχοντας κι αύτός μιά τάση νά γεωμετρήσει ή νά διερευνήσει επιστημονικά μιόν είκόνα (ούσιαστικά όλα τά έργα του άνήκουν στήν ίδια θάση) μάς παρουσιάζει σέ πλήθος παραλλαγών τήν άνάπτυξη μέσα σέ πλαίσια –ή καί πέρα άπό αύτά– ένός τοπίου ή μιάς έκρηξης, μέ μιά καθαρότητα έντυπωσιακή καί λεπτολόγα. Τά έργα τού Ρεϋμόνδου μοιάζουν στό σύνολό τους σάν μιά παρουσίαση έρευνας, πολύ θέ περισσότερο πού ό καλλιτέχνης ένισχύει τίς άπεικονίσεις του μέ μικρά κείμενα, όπου άποκαλύπτει ένα μέρος του προθληματισμού του ή θέτει έναν ύπαινιγμό γιό σκέψεις πόνω σό μυστήριο τής έπεξεργασίας μιάς θασικής ίδέας. Οπωσδήποτε ή έκθεση έχει ένδιαφέρον.

Η νέα προσφορά τών ζωγράφων Πατρικαλάκη καί Μαυρομάτη

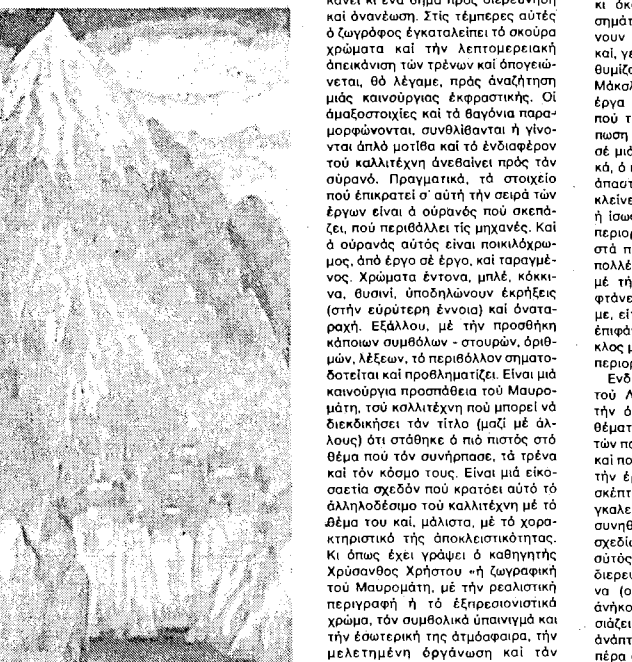

Ενα άπό τά έργα τού Πολύκλειτου Γέγκου, έμπνευσμένο άπό τό Αγιο Ορος, πού έκτίθεται στό «Βελλίδειο πολιτιστικό κέντρο»

Ο Τέλλος Αγρας, στά περίπου 25 χρόνια τής λογοτεχνικής του ζωής, τύπωσε τό έξής θιθλία: Ζάν Μορεάς «Στροφές», μεταφράσεις 1920, «Οί Νέοι», άνθολογία νέων Ελλήνων ποιητών, 1922, «Εκλογή όπ τό έργο τού Μορεάς», μεταφράσεις 1926, κείμενο πού θά πρεπεί νά ξεχωστεί πώς ό Αγρας έγραψε καί έναν μικρό όριθμό άπό πεζογραφήματα, γιό διόφορα περιοδικά. Πλούσιος, λοιπόν, ό όπολογισμός τού έργου, πού όσφαλώς θό ήταν πιό έκτεταμένο άν μιά σφαίρα δέν διέκοπτε πρόωρα τήν ζωή τού δημιουργού.

Στήν Αθήνα Ταρσούλη, πού κι έκείνη τόν είχε έπισκεφθεί στό νοσοκομείο, είχε προθλέψει καί τήν ώρα τού θανότου του. Διηγιόταν ή Ταρσούλη:

...Γιά μιά στιγμή στύλωσε τό θλέμμα του στόν άπέναντι τοίχο καί σά νά συνομιλούσε μέ κόταγωγής συγγραφέα πού άφηγείται τήν Ιστορία τού κυρίου Στόουν, λίγους μήνες πρίν συνταξιοδοτηθεί άπό τήν έταιρία όπου έργόζεται σόν θιθλιοθηκάριος. Ημερος καί όθόρυθος σ' όλη του τή ζωή, ό Στόουν νιώθει ξαφνικά τό ρίγος μιός μεγόλης ίδέας, μιάς ίδέας τρελής πού άποδεικνύεται πρακτική καί άποδοτική καί πού μ' αύτήν ό Στόουν γνωρίζει τήν εύφορία τής έπιτυχίας, ένώ παράλληλα τό γερροντοπαλίκαρο τών 62 χρονών άποφασίζει νό παντρευτεί. Τό θιθλίο τού Νάιπουλ, πού μετέφρασε ή Χριστίνα Μπάμπου-Παγκουρέλη, διαθόζεται μέ ένδιαφέρον. (Εκδόσεις «Γλάρος»).

Γρηγόρη Σηφάκη, «Η παραδοσιακή δραματουργία τού Καραγκιόζη»

Η μελέτη αύτή τού καθηγητή κ. Σηφάκη είναι καρπός τού λαογραφικού σεμιναρίου πού έγινε στό πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης πρίν άπό μιά δεκαετία. Σκοπός της είναι μιά άπόπειρα γιό άνάλυση τού μηχανισμού κατασκευής τών έργων τού θεάτρου σκιών, δηλσδή τού Καραγκιόζη. Σόν θόση γιά τήν άνάπτυξη τής μελέτης χρησιμοποιείται τό γνωστά έργο «Ο Μεγαλέξονδρος καί τό καταραμένο φίδι» πού είναι γνωστές καί οί θεματικές πηγές καί περίπου ό χρόνος δημιουργίας. Αφού διατυπωθούν άπό τόν συγγραφέα οί συμθάσεις δραματουργίας τού θεάτρου σκιών καί τό δυναμικά στοιχεία του, περιγράφεται εύστοχα ή μετόπλαση τού ύλικού στήν κωμωδία τού Καραγκιόζη. Τό θιθλίο τού κ. Σηφάκη κοσμείται άπό φιγούρες καί σκηνές τού Καραγκιόζη μέ στόχο νά γίνει σαφέστερη ή άνάπτυξη τού θέματος. (Εκδόσεις «Στιγμή»).

Κένεθ Αντζερ «Η Βαθυλωνία τού Χόλλυγουντ»

Στή σειρά τών θιθλίων πού συνήθως περιέχουν θιογραφίες καί άναλύσεις τών έργων διασήμων σκηνοθετών, τό κείμενο τού Αντζερ είναι μιά έκπληξη καθώς περιγράφει τήν σκοτεινή πλευρό τής άμερικανικής Μέκκας τού κινηματογράφου, τά σκόνδαλα καί τίς τολμηρές ίστορίες τών διαφόρων στάρ άπό τήν έποχή τού «θωθού» μέχρι σήμερα. Ετσι ό άναγνώστης τού θιθλίου πληροφορείται κωμικοτραγικές ίστορίες γιά τόν Αρμπουκλ, τήν Κλάρα Μπόου, τήν Μαίη Γουέστ, τόν Τσάρλυ Τσάπλιν, τόν Ερολ Φλύν, τήν Λάνα Τόρνερ κ.ά. Τό θιθλίο περιλαμθάνει πολλές φωτογραφίες. Η μετόφραση είναι τής Ελένης Τζελέπογλου. («Εκδόσεις «Αίγόκερως»).

Οσκαρ Ούάιλντ «Η ψυχή τού άνθρώπου στό σοσιαλισμό»

Ο δημιουργός τόσων λεπτοίσθητων ποιημάτων, διηγημάτων καί θεατρικών έργων, ό Οσκαρ Ούάιλντ, έχει γρόψει αύτό τό κείμενο τό 1890. Διαθόζοντάς το ό άναγνώστης νιώθει νοσταλγία γιά εύτυχία καί χαρά. Ο Ούάιλντ λέει: «Ας σοθαρευτούμε καί ός τολμήσουμε τήν εύτυχία». Ο συγγραφέας άποδεικνύεται πώς ύστερα άπό ένα αίώνα σχεδόν, μένει πάντα ούγχρονος, σοφός, χιουμορίστας, θαθυστόχαστος καί γοητευτικός. Τό κείμενό του διαθόζεται καί σήμερα μέ ένδιαφέρον καί διδόσκει. Η μετόφραση καί ή εισαγωγή είναι τής Ολυμπίας Καράγιωργα. (Εκδόσεις «Γνώση»).